

Regional utvikling i nord: En komparativ analyse av politikk og demografi i Nord-Norge og Nord-Sverige

Dr Jonas Stein, UiT – Norges Arktiske Universitet

Sammendrag

Denne artikkelen undersøker de politiske og demografiske trendene i Nord-Norge og Nord-Sverige, regioner som ofte oppfattes som distinkte på grunn av deres perifere status. Til tross for noen forskjeller, finnes det betydelige likheter i deres politiske og demografiske utvikling. Begge regioner har historisk vært dominert av sosialdemokratiske partier, selv om støtten har vært noe sterkere i Nord-Sverige. De siste valgene viser en økning i høyrepopulistiske partier, spesielt i Nord-Norge. Begge regioner har opplevd en demografisk nedgang sammenlignet med nasjonale gjennomsnitt, med vekst hovedsakelig i urbane kunnskapsbyer. Denne artikkelen benytter en tidsserieanalyse av valg- og befolkningsdata fra 1973 til 2023 for å utforske velgeradferd og dens implikasjoner for regionalpolitikken. Funnene tyder på at mens Nord-Norge har sett en mer aktiv periferimobilisering, forblir de overordnede demografiske trendene parallelle i begge regioner. Dette belyser virkningen av velferdspolitik og regionale stabiliseringstiltak i å opprettholde demografisk stabilitet til tross for forskjellige politiske landskap.

Nøkkelord: Nord-Norge, Nord-Sverige, politikk, demografi, sosialdemokrati, periferi

Regional Development in the North: A Comparative Analysis of Politics and Demography in Northern Norway and Northern Sweden

Abstract:

This study examines the political and demographic trends in Northern Norway and Northern Sweden, regions often perceived as distinct due to their peripheral status. Despite some differences, significant similarities exist in their political and demographic developments. Both regions have been historically dominated by social democratic parties, although with stronger support in Northern Sweden. Recent elections show a rise in right-wing populist parties, particularly in Northern Norway. Both regions have experienced demographic decline relative to national averages, with growth mainly in urban knowledge centres. This paper employs a time-series analysis of electoral and population data from 1973 to 2023 to explore voter behaviour and its implications for regional policies. The findings suggest that while Northern Norway has seen more active peripheral mobilisation, both regions' overall demographic trends remain parallel. This highlights the impact of welfare policies and regional stabilisation efforts in maintaining demographic stability despite differing political landscapes.

Keywords: Northern Norway, Northern Sweden, politics, demography, social democracy, periphery

1. Innledning

Innenfor komparativ forskningslitteratur er Norge og Sverige ofte sett på som like systemer når det kommer til kultur, samfunn, politikk og geografi (Bengtsson et al., 2013; Hansen and Kosiara-Pedersen, 2017; Knutsen, 2017). I begge land har de nordlige områdene, her definert som fylkene Nordland, Troms og Finnmark i Nord-Norge og Norrbotten og Västerbotten i Nord-Sverige, en klar periferistatus som står i kontrast til det politiske sentrum i sør langs en nord-sør akse (Rokkan, 1987). Som en del av stats- og nasjonsbyggingen i begge land på 1800- og 1900-tallet, så har både Nord-Norge og Nord-Sverige blitt integrert i nasjonalstaten, men det har ikke skjedd uten protester (Elenius et al., 2015). For eksempel har det ved folkeavstemningene om EU-medlemskap har motstanden vært betydelig sterkere motstand i nord enn i resten av landet (Jenssen and Valen, 1995). Det har også vært krav om en særskilt regionalpolitikk for de nordlige områdene, som det til en viss grad har blitt gjennomslag for i begge land (Enflo, 2016; Stein, 2019).

De siste årene har det i Norge har det vært en økende trend til å advare mot «svenske tilstander», men da har dette primært handlet om svensk innvandringspolitikk (Johansson, 2018). Historisk har det imidlertid vært den svenske distriktspolitikken som det har vært advart mot både fra politikere (Vedum, 2015) og akademikere (Brox, 1966; Brox, 1984). Spesielt i Nord-Norge har ideen om en egen nordnorsk distriktsutvikling med sterk forankring i fiskeriene stått sterkt (Brox, 1966) og Nord-Sverige har ofte blitt sett på som skrekkeeksemplet på hvor ille det kan gå. Spesielt med politikk på 1970-tallet som ga innbyggere incentiver for å flytte nord til sør. (Enflo, 2016: 11) beskriver det på denne måten ”’Vi flytt int’ blev en norrländsk slogan och AMS fick dras med omskrivningen Alla Måste Söderut”. Landene har tatt betydelig forskjellige valg i distriktspolitikken (kommunestruktur, EU-medlemskap og økonomiske overføring) og en mer aktiv statlig politikk i Norge enn i Sverige (Tufte, 2023; Stein, 2019). Det er ikke noe tvil om at det har vært ført en mer aktiv periferipolitikk i Nord-Norge, men også i Nord-Sverige ble det etter hvert blitt gjennomført en regionalpolitikk gjennom EUs strukturfond og utbygging av velferdspolitik (Enflo, 2016).

Tidligere studier har som sagt forklart at det er forskjeller i politikken som har vært ført i Nord-Norge og Nord-Sverige, men det har vært skrevet lite om politiske forskjeller og likheter når det kommer til velgeradferd. Det første forskningsspørsmålet i denne artikkelen er da hvilke likheter og forskjeller har det vært i velgeradferd mellom Nord-Norge og Nord-Sverige og hvilke konsekvenser har dette fått for distrikts- og regionalpolitikken?

For på tross av politiske forskjeller har den demografiske utviklingen og trendene mellom disse to regionene vært svært like i perioden fra 1975 til 2015 (Stein, 2019) og dette bringer oss over til det andre forskningsspørsmålet. Etter at analysene av befolkningsendringene ble gjort for perioden frem til 2015, har det kommet stadig flere bekymringer om en betydelig negativ demografisk utvikling i distrikts-Norge (Bull et al., 2020) og spesielt i Nord-Norge (Vennerød and Schjøtt-Pedersen, 2023). Spørsmålet er da hvordan har de demografiske utviklingstrekkene vært i Nord-Norge og Nord-Sverige det siste tiåret fra 2014 til 2023?

Artikkelen starter med en redegjørelse for det teoretiske rammeverket som bygger på skillelinjeteoriene til Rokkan og spesifikt hvordan motstand fra periferiregioner mot sentralmakten former det politiske handlingsrommet og velgeradferden (Rokkan, 1967; Rokkan and Urwin, 1983). I den senere tid har man internasjonalt sett at velgere i periferiregioner og i distriktene i flere land har brukt stemmesedlene til å opponere mot etablerte partier og sentralmakten (Rodríguez-Pose, 2018; Huijsmans, 2022; Rodden, 2010). Deretter gjøres det en gjennomgang av tidligere empirisk forskning på politiske og demografiske trender i Nord-Norge og Nord-Sverige. Videre redegjøres det for datagrunnlaget som er basert på offentlig statistikk på kommunenivå hentet fra henholdsvis Statistisk Sentralbyrå (SSB) og Statistiska centralbyrån (SCB). I resultatdelen vises det til både deskriptive analyser og regresjonsanalyser om politiske og demografiske endringer. Til slutt diskuteres disse funnene i lys av det teoretiske rammeverket og hvordan velgeradferden får betydning for de demografiske endringene.

2. Teori og empirisk bakgrunn

2.1 Skillelinjeteori og periferiregioner

Begrepet 'skillelinje' er et av de mest brukte begreper i moderne statsvitenskap for å forstå samfunnet og velgerne. Lipset og Rokkans store verk *Party Systems and Voter Alignments* fra 1967 er blitt stående som den mest sentrale referanse når det gjelder begrepet skillelinje (Lipset and Rokkan, 1967). Rokkan har imidlertid aldri selv definert hva en skillelinje er. Derfor har definisjonen til Bartolini and Mair (1990) ofte vært brukt (se også Aardal, 1994). Bartolini og Mair definerer tre kjennetegn på en politisk skillelinje; 1) Den er sosio-strukturell med reelle konflikter. Eksempelvis bor og jobber de som bor i urbane strøk annerledes enn de som bor og jobber på landsbygda. 2) Den er politisk bevisst, og aktørene er bevisst på at de tilhører distinkte grupper. For eksempel er de fleste i arbeiderklassen bevisst på at det kan

være interessemotsetninger mellom arbeidere og eiere. 3) Den er organisert – identiteter mobiliseres og det skapes lojalitet til gruppen og det institusjonaliseres gjennom organisasjoner (bondelag, kirke, fagbevegelse) og politiske partier.

Skillelinjene har historiske røtter og stammer fra den industrielle og den nasjonale revolusjon. Rokkan (1967) definerer fem skillelinjer som konstituerende for det nordiske partisystemet og de forskjellige politiske partiene 1) en territoriell motsetning mellom sentrum og periferi, 2) en sosio-kulturellkonflikt, 3) en religiøs motsetning, 4) en økonomisk konflikt i varemarkedet mellom by og land og 5) en økonomisk konflikt i arbeidsmarkedet mellom arbeidsgivere og lønnsinntakere. Selv om disse skillelinjene er forskjellige viser Rokkan at de i flere tilfeller kan kombineres eller allieres med hverandre. For eksempel kan en periferiregion alliere seg langs religiøse skillelinjer, eller i andre tilfeller alliere seg med arbeiderklassen i den økonomiske konflikten (Rokkan and Urwin, 1983).

At spesielt de skandinaviske landene har gjennomgått de samme prosessene kan forklare hvorfor land som Norge og Sverige har relativt like partisystemer (Hansen and Kosiar-Pedersen, 2017; Rokkan, 1987) spesielt kjennetegnet historisk gjennom fempartisystemet (Knutsen, 2017). Samtidig er det også til dels store forskjeller mellom de nordiske partisystemene (Bengtsson et al., 2013). Både Nord-Norge og Nord-Sverige eksisterer innenfor det som Stein Rokkan (Rokkan and Urwin, 1983; Rokkan, 1987) ville beskrive som et sentrum-periferi-forhold. Det er preget av en relativt sterk hovedstad i sør, som gjennom 1800- og 1900-tallet drev frem en stat- og nasjonsbygging preget av en utbygging av nasjonal standardisering av lovgivning, kultur, velferd og demokratisering. I disse prosessene ligger det et tydelig asymmetrisk maktforhold hvor makten i sentrum definerer viktige samfunnsområder i periferien. I møte med sentralmakten har periferien tre valg; *Exit*, *Voice* eller *Loyalty* (Rokkan and Urwin, 1983). Det er kun noen få periferiregioner som ønsker *Exit*, som innebærer separatisme og forlate staten. Så ofte står valget mellom *Voice* og *Loyalty* hvis sentrum overkjører periferiens interesser. Gjennom å tydelig protestere på forskjellige måter (*Voice*) gjennom for eksempel å stemme frem et periferiparti eller i noen tilfeller protestparti kan velgere i periferien tydelig si ifra om sin misnøye med sentralmakten. På den andre siden kan (*Loyalty*) gjennom å gi sin tilslutning til styringspartier gi betydelig innflytelse og konsesjoner i form av politiske seiere og gjennomslag for en regionalpolitikk som er ønskelig for periferiens innbyggere.

Sentrum-periferi konflikten er forskjellig fra by-land konflikten, som historisk handler om en konflikt i varemarkedet mellom konsumenter og produsenter av jordbruksprodukter. Det er imidlertid en ikke ubetydelig overlapp mellom disse skillelinjene og de kan til dels sammenfalle i politiske diskurser (Auerbach et al., 2022; Eidheim and Fimreite, 2020).

2.2 Nord-Norge og Nord-Sverige

De nordlige periferiregionene har hatt historiske tette røtter til sosialdemokratiske partier og periferiinteresser har blitt sammenfallende med arbeiderklassens interesser. Rokkan definerer Nord-Norge som en økonomisk periferi i motsetning til Sør-Vestlandet som var en kulturell periferi (Rokkan, 1967; Rokkan and Urwin, 1983). Landsdelen var preget av sosiale forskjeller. Derfor er det ikke overraskende at det var her Arbeiderpartiet fikk sitt første gjennombrudd på tidlig 1900-tallet (Elenius et al., 2015). Også i Nord-Sverige fikk Socialdemokraterna relativt høy oppslutning i nord allerede tidlig på 1900-tallet sammenlignet med nasjonale valgresultater (Lidström, 2018). Nord-Sverige var i mye større grad enn Nord-Norge preget av gruveindustri (Avango et al., 2019), og den voksende arbeiderklassen ble også der en del av en allianse mellom periferien og arbeiderbevegelsen. Det var aldri snakk om å etablere egne periferipartier som skjedde i den kulturelle periferien i Norge (Sør-Vestlandet) og periferiens interessekamp ble sammensmeltet med arbeiderklassens kamp mot en statsmakt styrt av de borgerlige partiene. Dermed kan både Nord-Norge og Nord-Sverige sees på som historiske eksempler på hvordan periferimobilisering har alliert seg med arbeiderklassen, slik man også historisk har sett i andre periferiregioner som Skottland og Wales (Rokkan and Urwin, 1983).

Fra 1930-tallet utviklet både Norge og spesielt Sverige som sosialdemokratenes store utstillingsvindu gjennom en enorm valgsuksess som resulterte i en dominans av statssystemet (Seip, 1963; Pontusson, 1992) og utviklingen av «den nordiske velferdsmodellen» (Esping-Andersen, 2013). At sosialdemokratiske partier historisk har gjort det bedre i nordlige periferiregioner kan føre til sterkere bånd mellom sentrale myndigheter og de nordlige regionene med betydelig gjennomslag for periferiinteressene. Denne selvforsterkende effekten kan bidra til høyere oppslutning over tid for sosialdemokratiske partier i nord. Derav kan man foreslå hypotesen:

H₁: Sosialdemokratiske partier gjør det bedre i Nord-Norge og Nord-Sverige enn i resten av landet.

På den andre siden er det mulig å se for seg at den tradisjonelle styrken til de sosialdemokratiske partiene er svekket i nord. Siden 1970-tallet har alle sosialdemokratiske partiene i Vest-Europa opplevd en betydelig tilbakegang (Benedetto et al., 2020; Bremer and Rennwald, 2023; Kitschelt, 1994). Det samme har skjedd i Sverige (Pontusson, 1995; Pontusson, 1992; Lidström, 2018) og i Norge (Aardal and Bergh, 2018; Stein et al., 2020). Tilbakegangen forklares av strukturelle demografiske endringer som medfører til endrede politiske skillelinjer (Ford and Jennings, 2020), og spesielt fremveksten av skillelinjer knyttet til miljø, innvandring og utdanning som er krevende for sosialdemokratiske partier (Hooghe and Marks, 2018; Stein, 2023; Jenssen and Ivarsflaten, 2017). Spesielt relevant er det som Ford og Jennings har beskrevet som «tilbakekomsten av den geografiske dimensjonen» (Ford and Jennings, 2020). På stadig flere politiske områder ser man et tydelig by-land skillelinje, være seg Brexit (Jennings and Stoker, 2016; Jennings and Stoker, 2017; Lee et al., 2018), gule vester i Frankrike (Boyer et al., 2019) eller Trump i USA (Rodden, 2019). Protestene er ikke nødvendigvis bare drevet av regioner preget av arbeidsledighet eller økonomisk nedgang, men det kan være regioner som blir sett på som «betydningsløse» (Rodríguez-Pose, 2018) eller «en styrket rural bevissthet etter at man har opplevd å bli sett ned på av eliter i sentrale strøk» (Cramer, 2016). Nyere forskning fra både Sverige (Erlingsson et al., 2023; Erlingsson et al., 2020) og Norge (Eidheim and Fimreite, 2020; Stein et al., 2021) viser at det er en økende spenning i geografisk polarisering også i disse landene.

På den andre siden Nord-Sverige har mer av tungindustri og gruvedrift enn Nord-Norge (Avango et al., 2019), noe som bidrar til en større andel organisert arbeiderklasse og også rom for mer klassisk sosialdemokratisk politikk. Derfor er det mulig å se for seg at en høyere andel i Nord-Sverige stemmer på sosialdemokratiske partier.

H₂: Sosialdemokratiske partier svekkes i begge land, men gjør det bedre i Nord-Sverige enn i Nord-Norge

I flere andre land er det høyrepopulistiske partier som har vokst i rurale og periferiregioner (se f.eks. Ziblatt et al., 2020). Høyrepopulistiske som både Fremskrittspartiet og Sverigedemokratene har vokst med å mobilisere på innvandringsspørsmål (Ivarsflaten, 2008; Mudde and Rovira Kaltwasser, 2018), men også kombinert det med å løfte frem andre skillelinjer som ofte har handlet om motstand mot politiske eliter. Politiske spørsmål som

innvandring (Maxwell, 2019) tillit til sentrale politiske myndigheter (Stein et al., 2021; McKay et al., 2021; McKay et al., 2023) eller liberale verdier (Kenny and Luca, 2021; Luca et al., 2023) har både på grunn av komposisjonelle forskjeller, men også strukturelle motsetninger kommet til uttrykk gjennom en økt polarisering mellom by og land rundt disse spørsmål. Velgermessig har dette kommet til uttrykk gjennom venstreradikale, miljøvennlige eller liberale partier i byene og radikale høyrepartier på landsbygda (Ford and Jennings, 2020). I rurale områder i Sverige er tilhengere av Sverigedemokratene mer tilbøyelige til å mene at urbane innbyggere overser rurale interesser (Lundåsen and Erlingsson, 2023) og Sverigedemokratene har gjort det bedre i rurale enn i urbane valgkretser (Rickardsson, 2021). Mens Fremskrittspartiet i Norge har vokst mest i perioder med økonomisk vekst (Haugsgjerd and Bergh, 2023) og har primært mobilisert på spørsmål knyttet til innvandring samt skatter og avgifter. Fremskrittspartiet vokste mest på 90-tallet og spesielt tidlig 2000-tallet, men det er kun på 2000-tallet at Sverigedemokratene etablerte seg i Riksdagen. Begge partier har vært det partiet som har vært mest mislikt av den samlede velgermassen og det var først i 2013 at de andre borgerlige partiene aksepterte at Frp kunne sitte i en borgerlig regjering. Ved riksdagsvalget i 2022 ble Sverigedemokratene større i Sverige enn det Fremskrittspartiet ble i Norge ved stortingsvalget i 2021. Den økte polariseringen mellom by-/land innen Sverige er først og fremst på nasjonalt nivå og har gitt seg uttrykk gjennom økt støtte for Sverigedemokratene på landsbygden. De har ikke profilert seg som et spesielt regionalt parti. Fremskrittspartiet har ikke nødvendigvis vært et regionalt parti, men har markert seg som motstander av sterke statlige reguleringer fra «Han Stat» i Oslo, og på den måten kunne kanalisere en periferiprotest mot statlig makt og reguleringer. Motstanden mot statlige reguleringer og styring er en del av hvordan konflikten mellom sentrum og periferi kan komme til uttrykk. Et eksempel på dette i Nord-Norge er spørsmålet om tillatelse til å kjøre snøskuterkjøring og motorisert ferdsel i utmark. Av miljøhensyn er dette strengt regulert av statlige myndigheter. For Fremskrittspartiet er disse reguleringene ikke et spørsmål om miljøhensyn, men om det er «Han Stat» i Oslo eller lokale myndigheter som skal regulere dette spørsmålet og dermed definerer det inn som et spørsmål om sentrum og periferi. Det er dermed mulig å teste en tredje hypotese.

H₃: Høyrepopulistiske partier gjør det bedre i Nord-Norge enn i Nord-Sverige

I både Sverige og Norge har det historisk vært et betydelig agrarparti Centerpartiet og Senterpartiet. Historisk har begge to røtter tett knyttet opp til jordbruksinteresser og

mobilisering på by- og land skillelinjen (Arter, 2013). I begge land har de imidlertid også til dels mobilisert på periferispørsmål, men tok forskjellige veier i spørsmålet om EU-medlemskap, der norske Senterpartiet var og er den kraftigste motstanderen av europeisk integrasjon (Christensen, 2017), var det svenske Centerpartiet aldri en sterk motstander av svensk EU-medlemskap og har vært igjennom en mye mer ideologisk modernisering og er positiv til styrket europeisk integrasjon (Sundström and Sundström, 2015). Det er imidlertid ikke alltid at spørsmål knyttet til europeisk integrasjon og andre periferispørsmål står på dagsorden og det er derfor naturlig at oppslutning om senterpartiene kan variere noe i nord over tid, og det vil være forskjellig for det svenske Centerpartiet som har fått en betydelig mer urban profil enn det norske Senterpartiet som har hatt sitt sterkeste sakseierskap knyttet til distriktpolitikk (Hesstvedt et al., 2021).

H₄: Senterpartiene gjør det bedre i Nord-Norge enn i Nord-Sverige

Dersom de store sosialdemokratiske styringspartiene har en høy oppslutning over tid i nord kan det ha hatt betydning for regionalpolitikken, som kan forventes å ha sterk tilknytning til det viktigste sosialdemokratiske prosjektet; utviklingen av velferdssamfunnet. Universelle velferdsgoder som skole, barnehage og sykehjem blir garantert uavhengig av kommunens størrelse og økonomi. Gjennom kommunale utjevningssystemer så flyttes skatteinntekter fra rike kommuner med lave driftskostnader til fattigere kommuner med en geografi som gjør det mer kostbart å levere tjenester av samme kvalitet. Nasjonale lønnsforhandlinger bidrar også til økonomisk utjevning mellom forskjellige geografiske områder. På denne måten er velferdsstaten er ikke bare en sosial stabilisator, men også en regional stabilisator (Armstrong and Taylor, 2000). Imidlertid kan økt konkurranse og økt fokus på spørsmål som mobiliserer sentrum-periferi skillelinjen bidra til at politikere må gjennomføre policytiltak som kan bidra til en mer synlig politikk for å dempe konfliktene rundt sentrum-periferiskillelinjen. I Norge har sentrum-periferiskillelinjen vært tydelig mobilisert rundt folkeavstemningen om EU-medlemskap i 1994 (Jenssen and Valen, 1995) og at EU-vennlige partier ble straffet i distriktskommuner (Midtbø and Hines, 1998), men også ved valgene i perioden fra 2015-2021 hvor spørsmål knyttet til kommunesammenslåing og en rekke andre strukturreformer i offentlig sektor har vært mobilisert på i distriktene og i periferien (Stein et al., 2022; Strebel and Schakel, 2024; Myksvoll et al., 2022). I tillegg har det i Nord-Norge vært mobilisert på

lokale lister/partier som har fått et stortingsmandat fra en valgkrets i Nord-Norge¹. Det er noen forskjeller, men de har alle til felles at de har hatt en distinkt lokal/regional profil knyttet til et bestemt geografisk område i periferien. Dette gjør at konkurransen har vært sterkere for de etablerte partiene i den nordnorske periferien enn i den nordsvenske periferien.

H₅: På grunn av Norges «periferivennlige politikk» bør det være sterkere befolkningsutvikling i Nord-Norge enn i Nord-Sverige

3. Metode og data

For å svare på hypotesene i forrige kapittel har jeg brukt registerdata fra henholdsvis Statistisk Sentralbyrå (SSB) på data fra Nord-Norge og Statistiska Centralbyrån (SCB) på data fra Nord-Sverige. Som Lidström (2018) skriver ”Analyser på aggregert nivå har sine begrensninger, framfor allt att det inte går att dra slutsatser om individuellt väljarbeteende, men har en styrka i att kunna fånga in regionala mönster.” I dette tilfellet er det nettopp de regionale mønstrene som er av interesse, samt endringer over tid. Jeg har valgt å definere Nord-Norge som fylkene Nordland, Troms og Finnmark og Nord-Sverige som länen Norrbotten og Västerbotten. Det er de regionene som ligger nordligst i begge land, det er de regionene som er med i Arktisk-samarbeid, regionene samsvarer med NUTS-klassifisering og det er den definisjonen som svært ofte er brukt i komparative analyser mellom nordlige regioner i Nord-Norge og Nord-Sverige (Stein, 2019; Tufte, 2023).

Tidsserier er et kraftig verktøy for to av hovedformålene innen samfunnsvitenskap: å etablere årsakssammenhenger og sammenligne utvikling (Berry and Lewis-Beck, 1986; Janoski and Isaac, 1994). For å spore endringer i valgadferd har jeg tatt resultatene fra hvert parti i hver region (län eller fylke) og sammenlignet med det nasjonale gjennomsnittet. Den regionale scoren for hvert parti i i en gitt region j på et bestemt tidspunkt t , blir da:

$$regional\ score_{ijt} = score_{ijt} - \overline{national\ score}_{it}$$

Dersom den regionale scoren er over 0 så gjør partiet det bedre i regionen enn det nasjonale gjennomsnittet. Dersom verdien er negativ gjør partiet det svakere i regionen enn det nasjonale gjennomsnittet. Dette gir også en fordel fordi konstantleddet dermed blir meningsfylt å analysere. Dersom denne er signifikant forskjellig fra 0 gjør partiet det bedre

¹ Aune-listen i Finnmark (1989), Tverrpolitisk Folkevalgte (senere Kystpartiet) i Nordland (1997 og 2001) og Pasientfokus (2021)

eller dårligere i nord enn i sør. I modelleringen har jeg lagt inn en trend variabel hvor året 1973 er definert som 0. Jeg har brukt en dummyvariabel med verdi 1 for län i Sverige og verdien 0 for fylker i Norge. Modelleringen er gjort gjennom lineær regresjonsanalyse. I appendiks C ligger modellene med robuste standardfeil og disse viser samme resultater.

Når det gjelder befolkningsendringer så er dataene på kommunenivå med 80 kommuner i Nord-Norge og 29 i Nord-Sverige. Siden Stein (2019) allerede har analysert perioden fra 1951 til 2015, er det i denne artikkelen gjort en paneldatanalyse for perioden 2014 til og med 2023. Analysen er gjort med tidsfasteffekter og tar følgende form

$$Y_{it} = \beta_0 + \beta_1 X_{it} + \gamma_t + \varepsilon_{it}$$

hvor Y_{it} er den avhengige variabelen for enhet i på tidspunkt t . β_0 er konstantleddet, X_{it} representerer den uavhengige variabelen for enhet i på tidspunkt t . β_1 er koeffisienten for den/de(?) uavhengige variablene. γ_t (gamma) er de tidsfaste effektene som fanger opp alle tidsbetinga forhold som påvirker alle enhetene lik, men varierer over tid. ε_{it} er feiltermen for enhet i på tidspunkt t .

Den primære avhengige variabelen er *relativ vekst* er for hver kommune i definert som

$$\text{Relativ vekst}_{it} = ((\text{Innbyggertall}_{it}/\text{Innbyggertall}_{it-1}) - 1) * 100$$

Jeg har også her brukt en dummyvariabel med verdi 1 for kommuner i Sverige og verdien 0 for kommuner i Norge.

4. Resultater

4.1 Politiske trender

Sett inn Tabell 1

Analyse av forskjeller mellom Norge og Sverige				
Forskjell fra landsgjennomsnittet				
	Sosialdemokratisk	Høyrepopulistisk	Moderate	Senterparti
	(1)	(2)	(3)	(4)
Sverige	6.61*** (1.14)	-2.06*** (.74)	-4.14*** (.58)	-1.38* (.75)

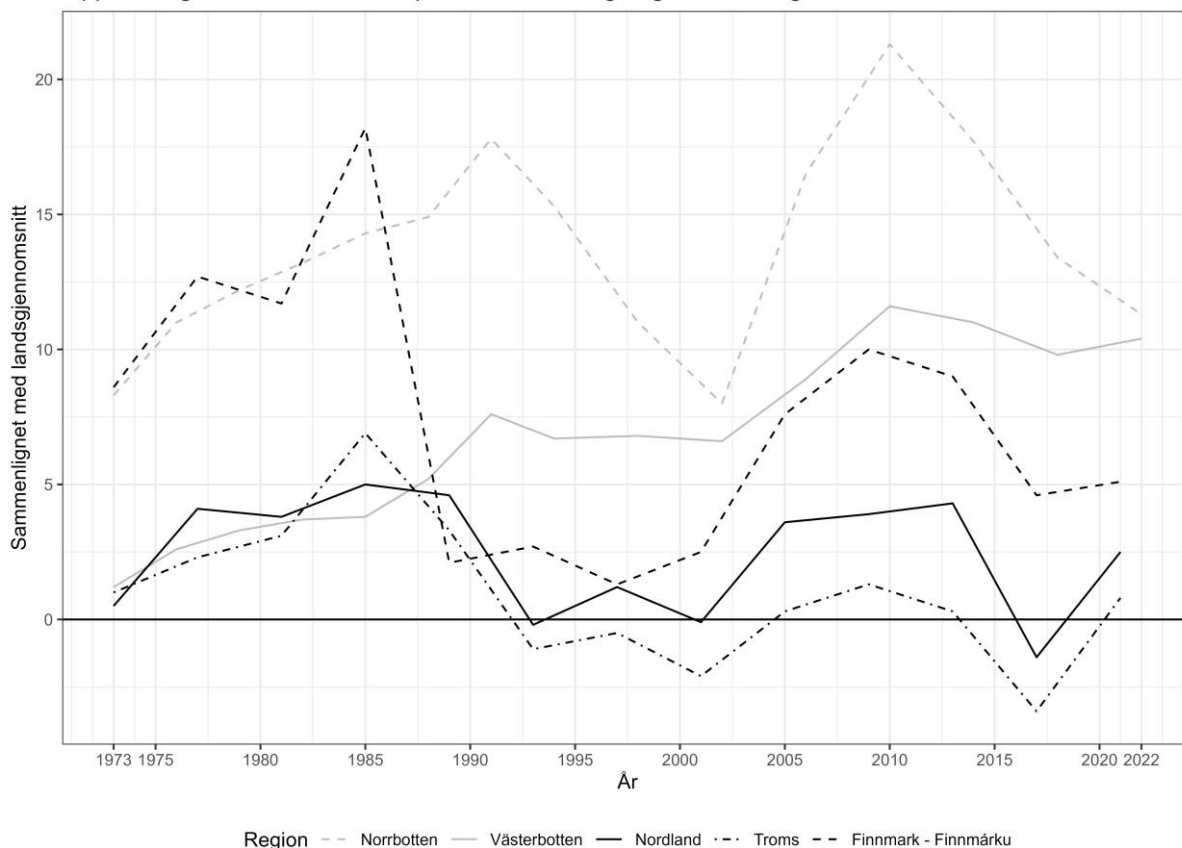
Trend	.02 (.04)	.06** (.02)	-.02 (.02)	.07*** (.02)
Constant	3.18*** (1.17)	-2.34*** (.64)	-4.86*** (.60)	-.18 (.77)
Observations	69	53	69	69
R ²	.34	.17	.44	.15
Adjusted R ²	.32	.13	.42	.12
Residual Std. Error	4.68 (df = 66)	2.20 (df = 50)	2.40 (df = 66)	3.08 (df = 66)
F Statistic	16.88*** (df = 2; 66)	4.99** (df = 2; 50)	25.71*** (df = 2; 66)	5.72*** (df = 2; 66)

Note: * p<0.1; ** p<0.05; *** p<0.01

Tabell 1 viser oppslutningen for sosialdemokratiske partier, høyrepopulistiske partier, moderate høyrepartier og senterpartiene i Nord-Norge og Nord-Sverige ved nasjonale valg fra 1973-2022. Konstantleddet viser at sosialdemokratiske partier gjør det signifikant bedre og at høyrepopulistiske partier og moderate partier gjør det signifikant svakere. Koeffisientene illustrerer også at effekten er sterkere i Nord-Sverige enn i Nord-Norge. Det er ingen signifikant effekt for senterpartiene.

Sett inn figur 1

Oppslutning sosialdemokratiske partier i Nord-Norge og Nord-Sverige 1973-2022

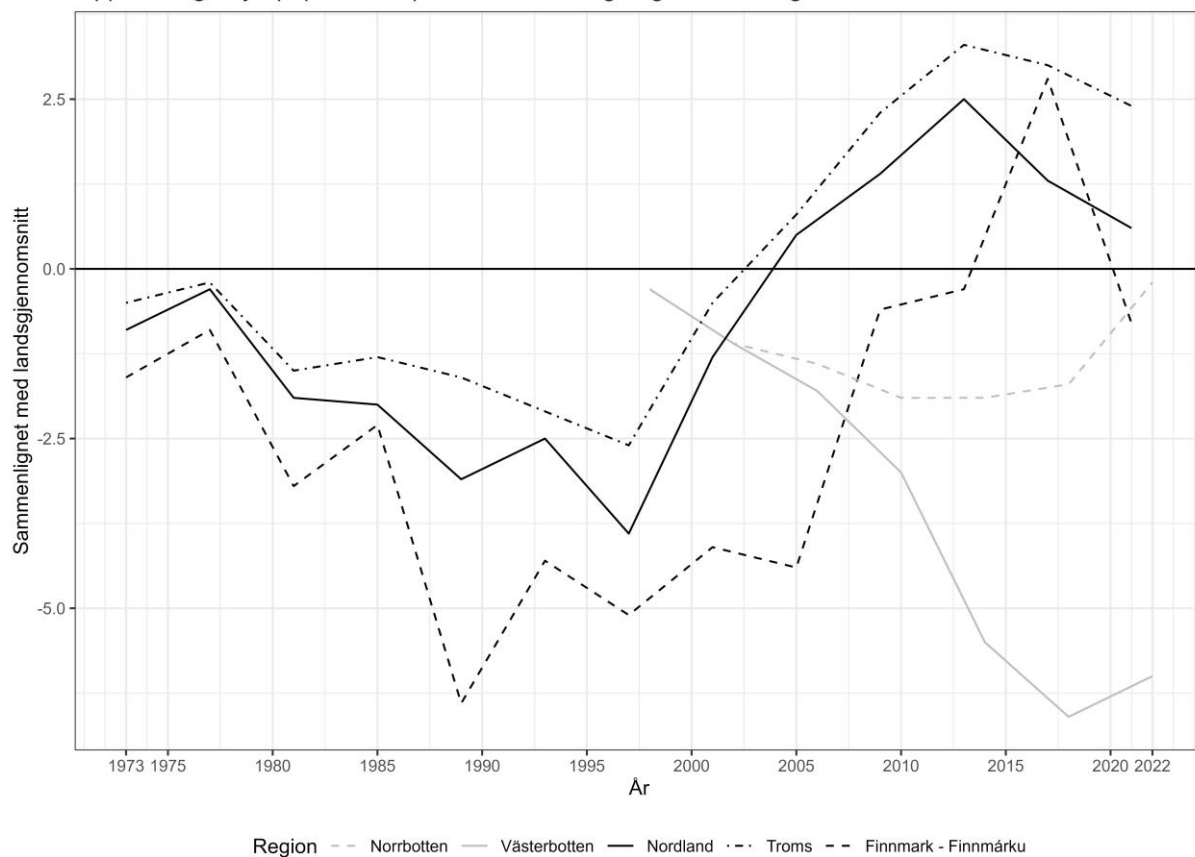

Data: SSB for Arbeiderpartiet og SCB for Socialdemokraterna

Figur 1 viser den relative oppslutning om sosialdemokratiske partier i Nord-Norge og Nord-Sverige. Frem til 1990-tallet er det ganske like trender med særskilt stor støtte i de to nordligste regionene (Finnmark og Norrbotten). Rundt EU-avstemningen i 1994 svekkes sosialdemokratene i Nord-Norge og kun ut på 2000-tallet tar det seg litt opp igjen, selv om det aldri når nivåene i Sverige. Dette gir støtte til H_1 om at sosialdemokratiske partier gjør det bedre i den nordlige periferien enn i resten av landet. Tabell 1 gir støtte til H_2 om at sosialdemokratiske partier gjør det noe bedre i Nord-Sverige enn i Nord-Norge

Sett inn figur 2

Oppslutning høyrepopulistiske partier i Nord-Norge og Nord-Sverige 1973-2022

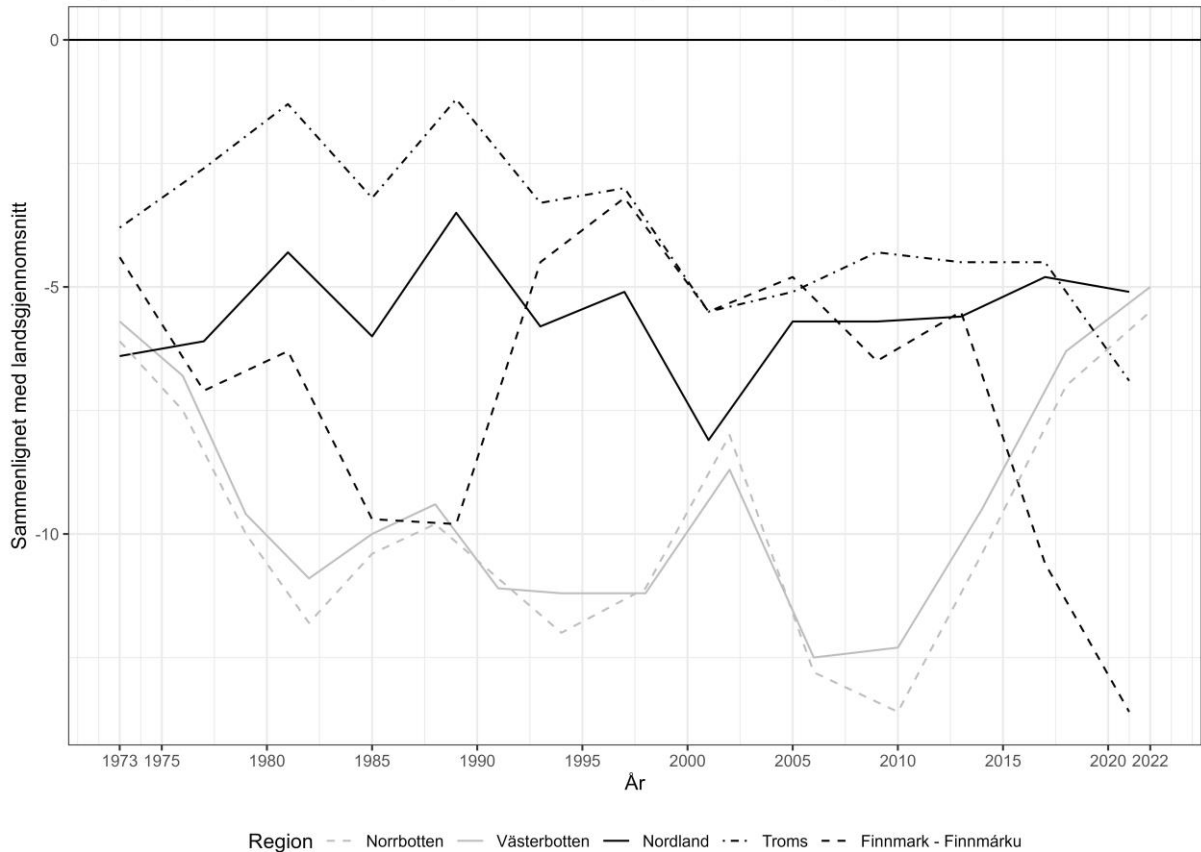

Data: SSB for Fremskrittspartiet og SCB for Sverigedemokraterna

Figur 2 viser den relative oppslutningen til høyrepopulistiske partier. Siden 2005 har Frp gjort det bedre i Troms og Nordland enn i resten av landet. I Finnmark gjaldt det også i 2017, men de gjorde det dårligere enn landsgjennomsnittet i 2021, noe som kan skyldes enkeltssakslisten Pasientfokus som mobiliserte på sykehus til Alta og tok mange stemmer i Alta hvor Frp har gjort det sterkt. I Sverige har Sverigedemokraterna hele tiden gjort det svakere i nord enn i resten av landet, selv om trenden er noe økende ved de siste valgene spesielt i Norrbotten. Det finnes dermed noe støtte for H₃ om at høyrepopulistiske partier gjør det bedre i Nord-Norge enn i Nord-Sverige, selv om de samlet sett begge gjør det svakere enn landsgjennomsnittet.

Sett inn figur 3

Oppslutning moderate høyrepartierpartier i Nord-Norge og Nord-Sverige 1973-2022

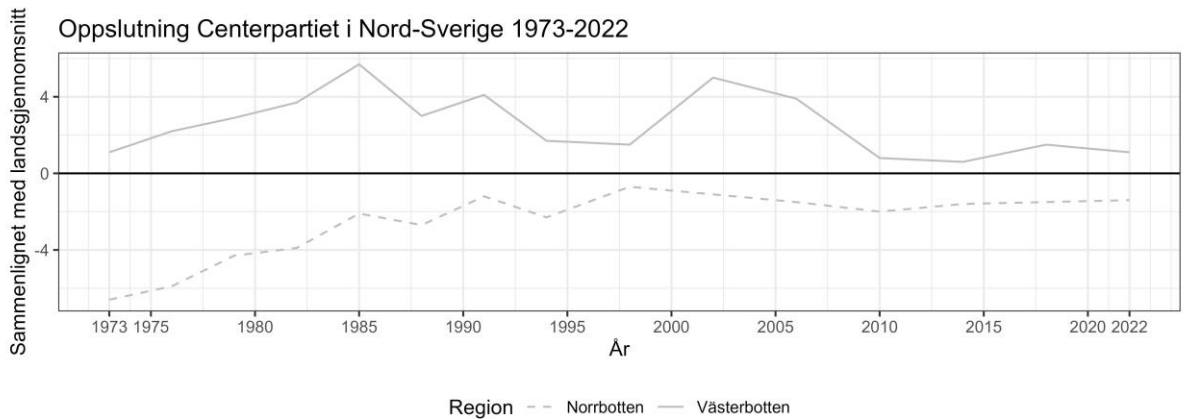

Data: SSB for Høyre og SCB for Moderaterna

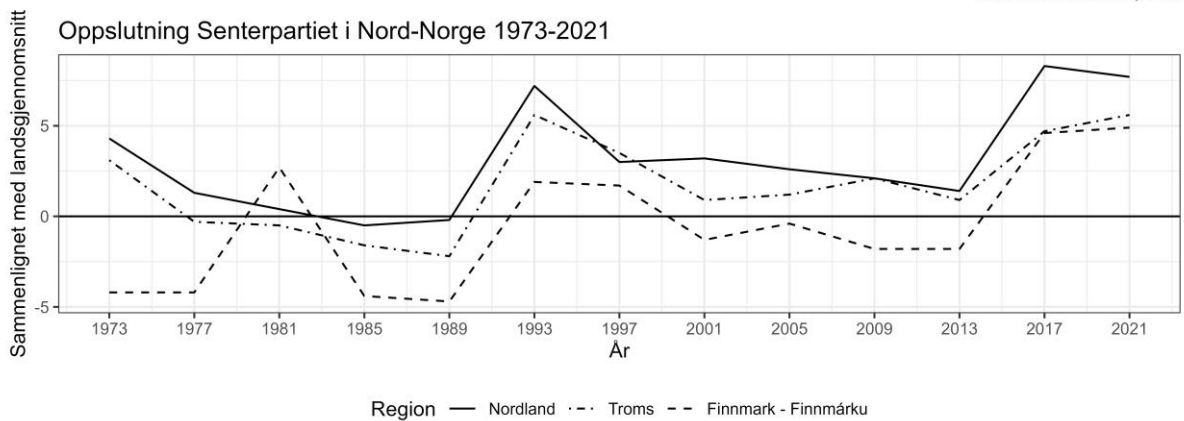
I figur 3 ser vi den relative oppslutningen om moderate høyrepartier (Høyre og Moderatene). Ved samtlige valg fra 1973 til 2022 har disse partiene gjort det dårligere i de nordlige periferiregionene enn det nasjonale gjennomsnittet². Som nevnt i teorikapitlet har det vært en historisk allianse mellom periferimotstand og arbeiderklasse i nord, og det er ikke overraskende at de moderate partiene (Moderaterna og Høyre) som begge har vært knyttet til statsmakten og bedriftseiere gjør det svakere i nord enn i resten av landet. Dette kan også tyde på at fremveksten for høyresiden i nord skjer gjennom høyrepopulistiske partier som mobiliserer på andre skillelinjer enn den klassiske økonomiske politikken.

Sett inn figur 4

² Det samme gjelder de mindre borgerlige partiene (Liberalerna, Venstre, Kristelig folkeparti og Kristendemokraterna)

Data: SCB for Centerpartiet

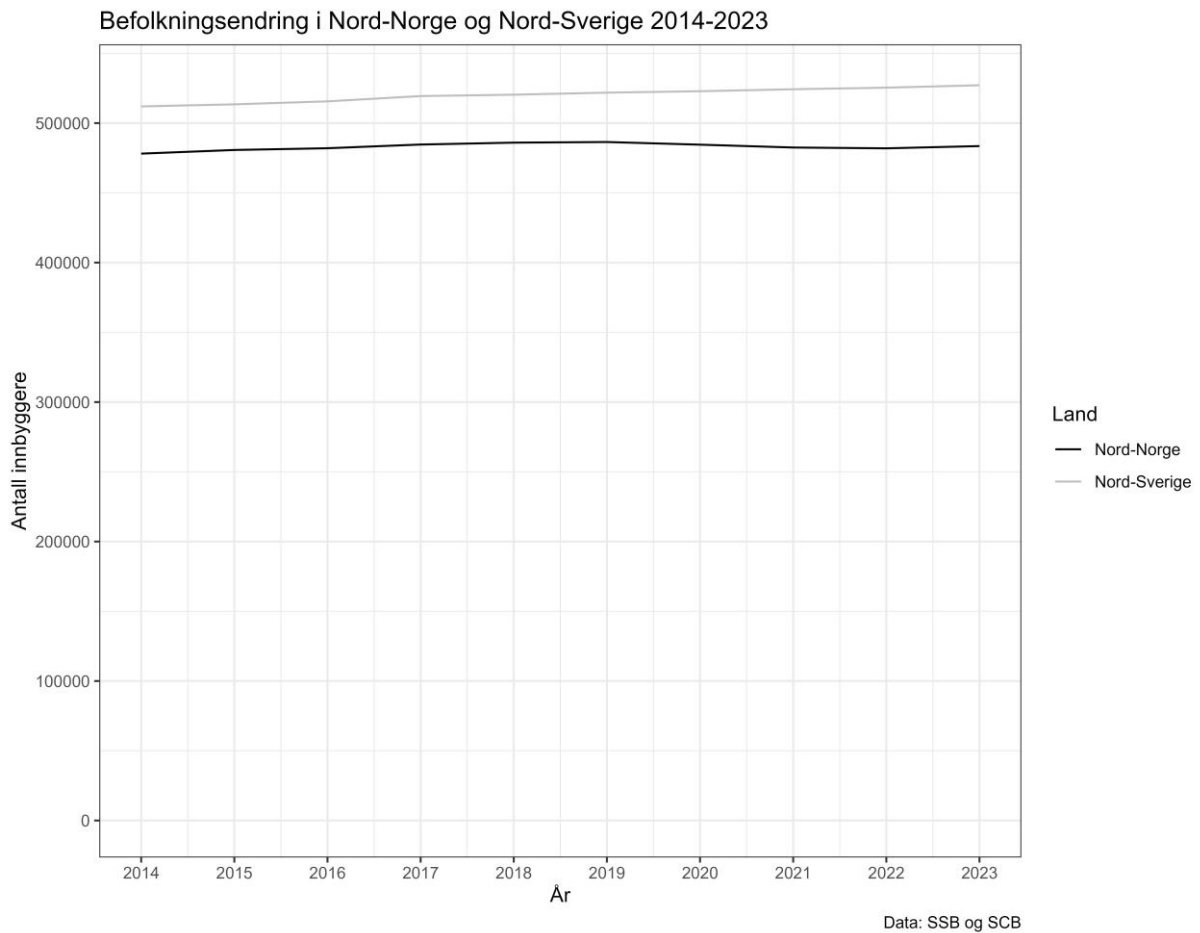

Data: SSB for Senterpartiet (i 1981 er resultatet for felles borgerlig valgliste fra Finnmark)

Figur 4 viser den relative oppslutningen til senterpartiene. I Norge kan man se at de gjorde det bedre i nord først rundt folkeavstemningen i 1972 og deretter får et løft rundt den neste folkeavstemningen om EU-medlemskap i 1994. De neste store løftene kommer i 2017- og 2021-valget hvor sentrum-periferiskillelinjen nok en gang ble mobilisert på i forbindelse med debatter om kommunestruktur. I Sverige er bildet et annet. Der gjør Centerpartiet det litt sterkere Västerbotten i hele perioden, men litt svakere i Norrbotten. I begge tilfeller går trenden mot 0. Disse resultatene gir støtte til vår H₄ om at det er forskjeller mellom Nord-Norge og Nord-Sverige hvordan periferivelgere mobiliseres og at svenske Centerpartiet, som i mindre grad er et periferi- og distriktparti sammenlignet med det norske Senterpartiet.

4.2 Demografiske trender

Sett inn figur 5

Figur 5 viser at befolkningsutviklingen samlet sett har vært ganske lik mellom Nord-Norge og Nord-Sverige i perioden fra 2014 til 2023. Dette viser at de like trendene fra perioden 1975-2015 (Stein, 2019) har fortsatt i perioden 2014-2023.

Sett inn tabell 2

Tabell 2: Regresjonsanalyse 2014-2023

<i>Dependent variable:</i>	
Endring i innbyggertall (prosent)	
Modell 1	
Sverige (dummy)	0.04 (0.09)
Observations	1,090
R ²	0.0002
Adjusted R ²	-0.01
F Statistic	0.20 (df = 1; 1079)

Note: *p<0.1; **p<0.05; ***p<0.01

Standardfeil i parentes

Tabell 2 er resultatene av en regresjonsanalyse med tidsfaste effekter som viser at det ikke er noen signifikant forskjell mellom Norge og Sverige, ei heller på kommunenivå. Samlet sett gir både figur 5 og tabell 2 gir ikke støtte til H₅ om at det har vært sterkere befolkningsutvikling i Nord-Norge enn Nord-Sverige de siste ti årene (se også Appendiks D for andeler av nasjonal befolkning).

Sett inn tabell 3

Tabell 2 – 10 kommuner med størst befolkningsvekst i Nord-Norge og Nord-Sverige 2014-2023

Kommune	Region	Land	Innby23	Endring 2014-23	Prosent 2014-23
Umeå	Västerbotten	Sverige	133 112	13 660	11,44
Tromsø	Troms	Norge	77 992	6 402	8,94
Skellefteå	Västerbotten	Sverige	76 219	4 184	5,81
Bodø	Nordland	Norge	53 259	3 528	7,09
Luleå	Norrbotten	Sverige	79 400	3 489	4,60
Alta	Finnmark	Norge	21 317	1 495	7,54
Piteå	Norrbotten	Sverige	42 362	903	2,18
Vestvågøy	Nordland	Norge	11 551	554	5,04
Vågan	Nordland	Norge	9 736	513	5,56
Harstad	Troms	Norge	24 903	462	1,89

Tabell 3 viser hvilke kommuner i nord som har hatt størst befolkningsvekst i perioden 2014-2023. Umeå er den kommunen med størst befolkningsvekst både i antall innbyggere og prosentvis. Deretter følger Tromsø i Nord-Norge. Begge er kommuner hvor det på 1960-tallet ble besluttet å etablere nye universiteter for å møte regionale behov for økonomisk utvikling og utviklingen av velferdsstaten (Fulsås, 1993; Olsson and Wiberg, 2003). Listen domineres også av kommuner som i etterkant også har etablert betydelige kunnskapsinstitusjoner (Bodø, Luleå og Alta).

5. Diskusjon

Overordnet er det betydelige likheter mellom Nord-Norge og Nord-Sverige. I begge regioner har de sosialdemokratiske (og sosialistiske partiene) stått relativt sterkt flere tiår (se figur 1). Den fallende oppslutningen for sosialdemokratiske partier i Norge (Aardal and Bergh, 2018), Sverige (Lidström, 2018) og Vest-Europa (Benedetto et al., 2020) gir seg også utslag i Nord-Norge og Nord-Sverige, men likevel har partiene en betydelig sterkere posisjon i nord enn i sør, selv om det er noe mindre i Norge enn i Sverige. Det er også verdt å legge merke til at de

venstreradikale partiene (Vänsterpartiet og Sosialistisk Venstreparti) også gjør det bedre i nord (se appendiks A for graf). Dette gir støtte til teorien til Rokkan (Lipset and Rokkan, 1967; Rokkan and Urwin, 1983) om at periferien har alliert seg med arbeiderklassen (og etter hvert offentlige funksjonærer) i en del av utviklingen av den sosialdemokratiske velferdsstaten. Dette illustreres også med at de klassiske konservative og borgerlige partiene står betydelig svakere i nord (se figur 3).

Det er imidlertid noen forskjeller mellom Norge og Sverige når det gjelder populistiske høyrepartier. I Nord-Norge har Fremskrittspartiet etter hvert oppnådd en relativt sterkere posisjon enn det de har i resten av landet (se figur 2). At høyrepopulistiske partier gjør det bedre i periferien er et fenomen som man har sett i flere land (Ziblatt et al., 2020; Ford and Jennings, 2020). I Sverige har tidligere forskning vist at Sverigedemokratene gjør det bedre på landsbygda enn i byene (Rickardsson, 2021) og at deres velgere i rurale områder i større grad mener at urbane innbyggere overser rurale interesser (Lundåsen and Erlingsson, 2023). Til tross for dette gjør Sverigedemokratene det ikke bedre i Nord-Sverige enn i resten av landet, selv om gapet er blitt betydelig mindre ved de siste valgene og partiet opplever en vekst i Nord-Sverige som i resten av landet.

En siste forskjell mellom landene er hvordan periferimobilisering kommer til uttrykk gjennom periferi- og distriktpartier. Selv om senterpartiene deler en felles fortid som agrarpartier, har Senterpartiet i Norge i dag en mye klarere distrikts- og periferiprofil enn det Centerpartiet har i Sverige (Christensen, 2017). De historiske røttene kan forklare at svenske Centerpartiet ikke gjør det like dårlig i nord som de andre borgerlige partiene, men likevel er det omtrent på det nasjonale gjennomsnittet (se figur 4). Norske Senterpartiet har imidlertid beholdt en meget distinkt distriktsprofil (Hesstvedt et al., 2021) og profilert seg på EU-motstand (Jenssen and Valen, 1995), samt distriktsopprør og motstand av sentralisering og urbanisering (Eidheim and Fimreite, 2020; Stein et al., 2020). Det er også verdt å merke seg at ved fire tilfeller (1989, 1997, 2001 og 2021) har lokale lister med en tydelig regional profil lyktes med å få nok oppslutning (6,2-21,5 prosentpoeng) til å få inn enkeltrepresentanter på Stortinget fra Nord-Norge. Det er de eneste valgkretsene i Norge hvor dette har skjedd. Dette viser illustrerer hvordan «distriktspolitikk er et eksempel på et latent stridsspørsmål i norsk politikk som har vist seg å ha betydelig mobiliserende kraft når det seiler opp som viktig for velgere» (Hesstvedt et al., 2021).

Den potensielt sterke mobiliseringen rundt en latent skillelinje mellom sentrum og periferi, kan forklare hvorfor sentrale politikere i Norge har hatt et sterkt behov for en synlig distriktpolitikk, spesielt i Nord-Norge (Stein, 2019; Tufte, 2023). På tross av dette, så har befolkningsutviklingen vært svært lik historisk og også de siste ti årene er den svært lik (se figur 5 og tabell 2). Faktisk er det i Nord-Sverige vi finner den kommunen med sterkest befolkningsvekst de siste ti årene (Umeå³) og blant de åtte kommunene med høyest befolkningsvekst er det likt mellom landene (se tabell 3). Veksten til Umeå er også driveren av veksten til Västerbotten. Dette illustrerer hvordan urbanisering mot kunnskapsbyer er en svært viktig faktor også i nord, og at det det siste tiåret har vært Umeå i Nord-Sverige som har vokst mest, mens det tidligere har vært Tromsø i Nord-Norge (Stein, 2019). Samtidig har det i perioden fra 2014 til 2023 vært befolkningsnedgang i 85 av 109 kommuner (se appendiks B). Nå er ikke nødvendigvis befolkningsvekst et mål i seg selv, og det kan kanskje være viktigere for kommuner å tilpasse seg en viss befolkningsnedgang enn å jage et uoppnåelig mål om vekst (Syssner, 2018). Likevel er dette en illustrasjon på at den synlige norske distriktpolitikken i Nord-Norge ikke nødvendigvis har gitt så annerledes resultater enn i Sverige. Dette kan igjen forklares av at man i begge land finner en sterk velferdsstat som bidrar til relativ befolkningsstabilitet og regional utjevning (Armstrong and Taylor, 2000).

I denne artikkelen er ikke individuell adferd analysert, og dette ville kunne gitt ytterligere forklaringer på hvorfor velgere i nord har de partipreferansene de har og hvorfor flyttemønsteret er som det er. Det er heller ikke analysert kommune- og fylkestingsvalg, og selv om det er noe variasjon der, så er trendene relativt like. Videre forskning bør ta hensyn til de kommende valgene og gjerne sammenligne mer eksplisitt flere periferiregioner i Europa.

6. Konklusjon

Fortellingene om en egen nordnorsk utvikling drevet frem av fiskarbonden kunne nok virke forlokkende og ha en betydelig symbolsk kraft, ikke minst når det kom til EU-mostanden i Nord-Norge i 1972 og 1994 (Brox, 1966; Brox, 2004). Det var også betydelig EU-motstand i Nord-Sverige, men i Sverige valgte flertallet av velgerne å gå inn i EU i 1994. I etterkant er det påfallende hvor likt landsdelene i nord har beveget seg både politisk og demografisk. Spesielt demografisk er trendene parallelle og i begge land er det de store kunnskapsbyene

³ Noe av forklaringen kan være at studenter teller med i SCBs beregninger for innbyggertall i Sverige, mens det i Norge er opp til den enkelte student om hen vil være registrert i hjemkommunen eller i studiekommunen. Dette vil imidlertid ikke kunne forklare alle endringstall siden det er målt på samme måte i hele perioden.

som vokser klart mest i perioden 2014-2023, slik de også gjorde i tiårene før det (Stein, 2019). I majoriteten av de mindre og mer gravgrendte kommunene har det vært befolkningsnedgang i perioden 2014-2023. Dette illustrerer hvordan de nordlige regionene står ovenfor mange av de samme samfunnsmessige utfordringene.

Alliansen mellom sosialdemokratiet og periferiene i nord har vært historisk sterk og periferien har vært en del av det større sosialdemokratiske prosjektet. Det illustreres av at sosialdemokratene (og venstredradikale) partier stort sett alltid har gjort det sterkere i nord enn i resten av landet og at de klassiske borgerlige partiene alltid har gjort det svakere. Samtidig kan denne alliansen svekkes fremover hvis de sosialdemokratiske partienes nasjonale oppslutning blir for svak og nye skillelinjer utfordrer alliansen. Spesielt i spørsmål knyttet til globalisering, innvandring og klima er det et stort spenn i den tradisjonelle sosialdemokratiske og venstredradikale alliansen. I Norge ble Arbeiderpartiet for første gang på nesten hundre år ikke største nasjonale parti ved kommune- og fylkestingsvalget i 2023, selv om de relativt sett fortsatt gjorde det bedre i Nord-Norge enn i resten av landet.

I Norge ser vi at Fremskrittspartiet har vært større i nord ved de siste stortingsvalgene og i Sverige er tendens økende også for Sverigedemokraterna i Nord-Sverige. I Norge så man at det tok noe tid før Fremskrittspartiet ble «stuerene» nok til å også lykkes i nord, men etter hvert så er Nord-Norge og motstand mot sentrale eliter, blitt en viktig del av deres suksess på tross av at de har en sterk periferikonkurrent i Senterpartiet. I Nord-Norge, og spesielt i Finnmark, har samepolitiske spørsmål blitt stadig viktigere på agendaen og ved fylkestingsvalget i 2023 ble Nordkalottfolket nest største parti med 19 prosent. Partiet har en populistisk og anti-elite profil - for den nordnorske periferien mot sentrale myndigheter, men også for det lokale selvstyret mot samiske eliter og rettigheter for reindriftsnæringen (Falch and Selle, 2023). I 2025 stiller Nordkalottfolket for første gang til stortingsvalg og gjør de det like sterkt i Finnmark som ved fylkestingsvalget vil de få inn en stortingsrepresentant.

I mange andre land har periferiprotester kommet til uttrykk gjennom vekst for høyrepopulistiske partier eller Brexit i Storbritannia (Rodríguez-Pose, 2018; Ford and Jennings, 2020; Jennings and Stoker, 2017). Til nå har det spesielle med de nordlige skandinaviske periferiregionene vært at periferiprotestene har kommet til uttrykk som en del av det sosialdemokratiske velferdsstatsprosjektet. Det har vært sosialdemokratiske partier som

har hatt høyest oppslutning i nord. Tendens med at høyrepopulistiske partier vokser i nord kan både tolkes som et uttrykk for at det ligger spenninger i forholdet mellom statlige reguleringer og lokalt selvstyre, men også at innbyggere i periferien mener sentrale myndigheter og eliter i liten grad forstår eller tar tak i samfunnsutfordringer knyttet til synkende folketall i svært mange kommuner, aldring og tilstrekkelig velferdstjenester. Dette betyr på ingen måter at det er enkle høyrepopulistiske løsninger på noen av disse spørsmålene. Men det er verdt å tenke på for sosialdemokratiske partier at når de var på sitt sterkeste var løsninger på periferiens bekymringer en integrert del av det sosialdemokratiske prosjektet. Dette var ikke gjennom enkle populistiske grep, men politiske reformer som bygde og utviklet regionene.

7. Referanser

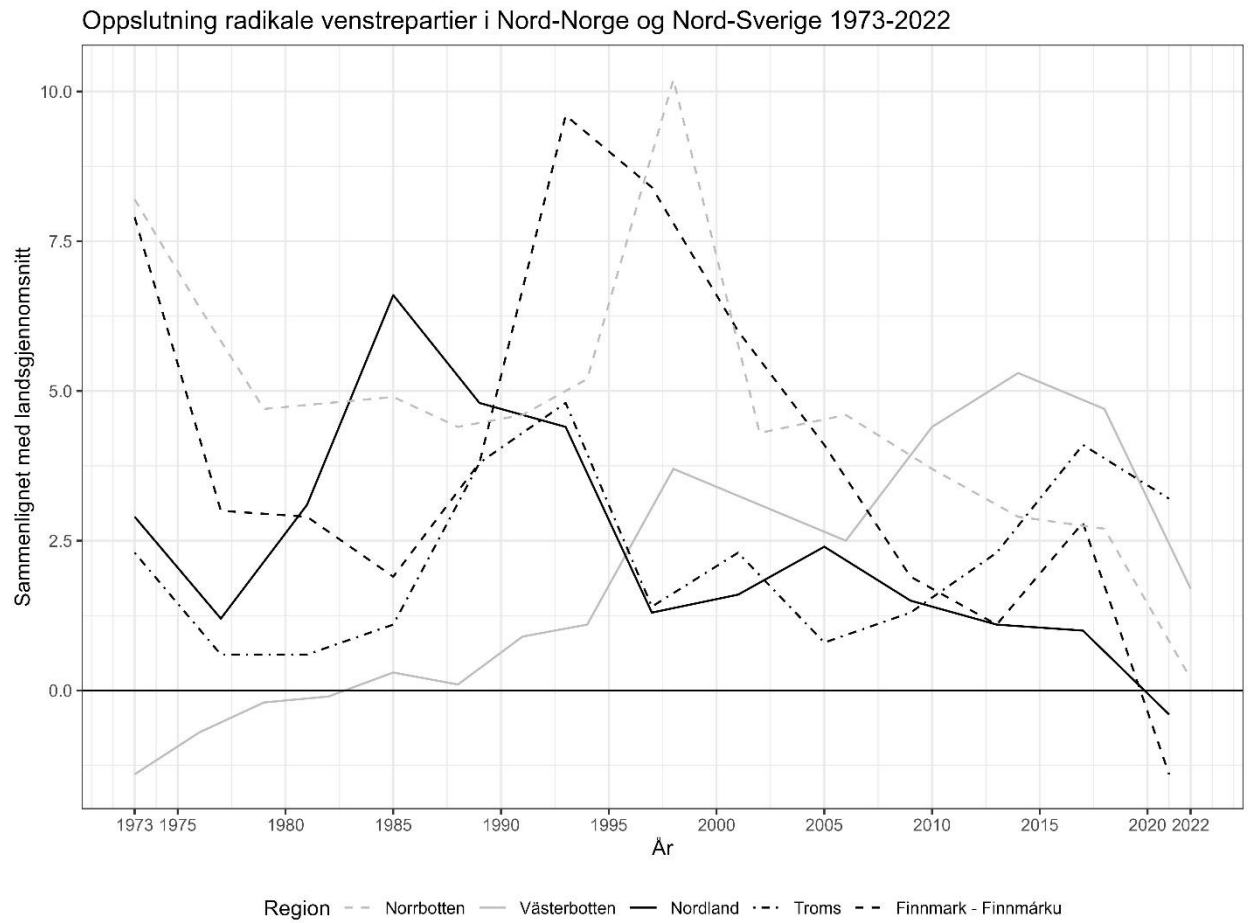
- Armstrong, Harvey and Taylor, Jim (2000) *Regional Economics and Policy (3rd edition)*. Oxford: Blackwell.
- Arter, David (2013) *Scandinavian Politics Today*. Manchester: Manchester University Press.
- Auerbach, Kiran, Dahl, Soran H, Eidheim, Marta R and Fimreite, Anne Lise (2022) Geografisk bevissthet hos velgere, lokalpolitikere og forvaltningsansatte. *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift*.(4): 158-177.
- Avango, Dag, Kunnas, Jan, Pettersson, Maria, Pettersson, Örjan, Roberts, Peder, Solbär, Lovisa, Warde, Paul and Wråkberg, Urban (2019) Constructing northern Fennoscandia as a mining region. *The Politics of Arctic Resources*. Routledge, pp.78-98.
- Bartolini, Stefano and Mair, Peter (1990) *Identity, competition and electoral availability: the stabilisation of European electorates 1885-1985*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Benedetto, Giacomo, Hix, Simon and Mastrorocco, Nicola (2020) The Rise and Fall of Social Democracy, 1918-2017. *American Political Science Review*. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0003055420000234>.
- Bengtsson, Åsa, Hansen, Kasper, Harðarson, Ólafur Þ, Narud, Hanne Marthe and Oscarsson, Henrik (2013) *The Nordic voter: Myths of exceptionalism*. Ecpr Press.
- Berry, William D and Lewis-Beck, Michael S (1986) *New tools for social scientists: Advances and applications in research methods*. London: Sage Publications, Inc.
- Boyer, Pierre C, Delemotte, Thomas, Gauthier, Germain, Rollet, Vincent and Schmutz, Benoît (2019) The Territory of The Gilets Jaunes. Reportno. Report Number|, Date. Place Published|: Institution|.
- Bremer, Björn and Rennwald, Line (2023) Who still likes social democracy? The support base of social democratic parties reconsidered. *Party politics* 29(4): 741-754.
- Brox, Ottar (1966) *Hva skjer i Nord-Norge?* Oslo: Pax Forl.
- Brox, Ottar (1984) *Nord-Norge: Fra allmenning til koloni*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Brox, Ottar (2004) *Hvorfor nei?* Oslo: Oslo nei til EU.
- Bull, Hans Henrik, Norman, Victor and Aasbrenn, Kristian (2020) Det handler om Norge: Rapport fra utvalg om demografiutfordringer i distriktene. *Plan* 52(4): 8-15.
- Christensen, Dag Arne (2017) The Norwegian Agrarian-Centre Party: Class, Rural or Catchall Party? *From Farmyard to City Square? The Electoral Adaptation of the Nordic Agrarian Parties*. Routledge, pp.47-74.
- Cramer, Katherine J (2016) *The politics of resentment: Rural consciousness in Wisconsin and the rise of Scott Walker*. University of Chicago Press.
- Eidheim, Marta Rekdal and Fimreite, Anne Lise (2020) Geografisk konflikt i det politiske landskapet: En fortelling om to dimensjoner. *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift* 36(2): 56-78.
- Elenius, Lars, Tjelmeland, Hallvard, Lähteenmäki, Maria and Golubev, Alexey (2015) *The Barents Region: A Transnational History of Subarctic Northern Europe*. Oslo: Pax Forlag.
- Enflo, Kerstin (2016) Regional ojämlikhet i Sverige: En historisk analys. *SNS analys*.
- Erlingsson, Gissur Ó, Oscarsson, Henrik and Öhrvall, Richard (2020) Landsbygden slår tillbaka? i U. Andersson, A. Carlander och P. Öhberg (red) *Regntunga skyar. Göteborg: Göteborgs universitet, SOM-institutet*.
- Erlingsson, Gissur Ó, Öhrvall, Richard and Wallman Lundåsen, Susanne (2023) Geographical Tensions Within Municipalities? Evidence from Swedish Local Governments☆. *Rural Sociology* 88(4): 1033-1068.

- Esping-Andersen, Gøsta (2013) *The three worlds of welfare capitalism*. New York: John Wiley & Sons.
- Falch, Torvald and Selle, Per (2023) Populisme på samisk: framveksten av Nordkalottfolket på Sametinget. *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift*.(4): 122-141.
- Ford, Robert and Jennings, Will (2020) The Changing Cleavage Politics of Western Europe. *Annual Review of Political Science* 23(1): 295-314.
- Fulsås, Narve (1993) *Universitetet i Tromsø 25 år*. Tromsø: Universitetet i Tromsø.
- Hansen, Kasper M and Kosiara-Pedersen, Karina (2017) Nordic voters and party systems. *The Routledge Handbook of Scandinavian Politics*. Routledge, pp.114-123.
- Haugsgjerd, Atle and Bergh, Johannes (2023) Explaining the Surge of the Populist Radical Right: A Time-Series Analysis of the Effects of Immigration and the Economy in Norway. *Political Behavior*. 1-20.
- Hesstvedt, Stine, Bergh, Johannes and Karlsen, Rune (2021) Kampen om dagsorden: et historisk tilbakeblikk på stortingsvalgene 1957–2017. *Tidsskrift for samfunnsforskning* 62(3): 273-292.
- Hooghe, Liesbet and Marks, Gary (2018) Cleavage theory meets Europe's crises: Lipset, Rokkan, and the transnational cleavage. *Journal of European Public Policy* 25(1): 109-135.
- Huijsmans, Twan (2022) Place resentment in 'the places that don't matter': explaining the geographic divide in populist and anti-immigration attitudes. *Acta Politica*. DOI: 10.1057/s41269-022-00244-9.
- Ivarsflaten, Elisabeth (2008) What unites right-wing populists in Western Europe? Re-examining grievance mobilization models in seven successful cases. *Comparative political studies* 41(1): 3-23.
- Janoski, Thomas and Isaac, Larry W (1994) Introduction to time-series analysis. *The Comparative Political Economy of the Welfare State*. 31-53.
- Jennings, Will and Stoker, Gerry (2016) The bifurcation of politics: two Englands. *The Political Quarterly* 87(3): 372-382.
- Jennings, Will and Stoker, Gerry (2017) Tilting towards the cosmopolitan axis? Political change in England and the 2017 general election. *The Political Quarterly* 88(3): 359-369.
- Jenssen, Anders Todal and Ivarsflaten, Elisabeth (2017) Innvandringsvalget 2017. In: Bergh J and Aardal B (eds) *Velgere og valgkamp. En studie av stortingsvalget*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, pp.131-155.
- Jenssen, Anders Todal and Valen, Henry (1995) *Brussel midt imot: folkeavstemningen om EU*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Johansson, Lotta (2018) Frykten for svenske tilstander: Fra et flerfoldig begrep til en enfoldig politisk kampsak? *Norsk medietidsskrift* 25(3): 01-14.
- Kenny, Michael and Luca, Davide (2021) The urban-rural polarisation of political disenchantment: an investigation of social and political attitudes in 30 European countries. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*. DOI: 10.1093/cjres/rsab012.
- Kitschelt, Herbert (1994) *The transformation of European social democracy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Knutsen, Oddbjørn (2017) Political parties and party system. In: Knutsen O (ed) *The Nordic models in political science: Challenged, but still viable?* Oslo: Fagbokforlaget.
- Lee, Neil, Morris, Katy and Kemeny, Thomas (2018) Immobility and the Brexit vote. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society* 11(1): 143-163.

- Lidström, Anders (2018) Socialdemokraternas tillbakagång 1973-2014 : strukturella förklaringar och regionala variationer. Reportno. Report Number|, Date. Place Published|: Institution|.
- Lipset, Seymour and Rokkan, Stein (1967) *Cleavage structures, party systems, and voter alignments: an introduction*. New York: Free Press.
- Luca, Davide, Terrero-Davila, Javier, Stein, Jonas and Lee, Neil (2023) Progressive cities: urban-rural polarisation of social values and economic development around the world. *Urban Studies*. DOI: 10.1177/00420980221148388.
- Lundåsen, Susanne Wallman and Erlingsson, Gissur Ó (2023) Perceived fairness of intra-municipal cohesion politics: Does place of residence affect party preferences? *Political Geography* 107: 102994.
- Maxwell, Rahsaan (2019) Cosmopolitan immigration attitudes in large European cities: Contextual or compositional effects? *American Political Science Review* 113(2): 456-474.
- McKay, Lawrence, Jennings, Will and Stoker, Gerry (2021) Political Trust in the “Places That Don't Matter”. *Frontiers in Political Science* 3(31).
- McKay, Lawrence, Jennings, Will and Stoker, Gerry (2023) What is the geography of trust? The urban-rural trust gap in global perspective. *Political Geography* 102: 102863.
- Midtbø, Tor and Hines, Kjell (1998) The referendum–election nexus: An aggregate analysis of Norwegian voting behaviour. *Electoral Studies* 17(1): 77-94.
- Mudde, Cas and Rovira Kaltwasser, Cristóbal (2018) Studying Populism in Comparative Perspective: Reflections on the Contemporary and Future Research Agenda. *Comparative political studies* 51(13): 1667-1693.
- Myksvoll, Thomas, Tatham, Michaël and Fimreite, Anne Lise (2022) Understanding bureaucratic support for coerced institutional change. *Governance* 35(4): 1119-1138.
- Olsson, Björn and Wiberg, Ulf (2003) *Universitetet och den regionala utmaningen*. Nora: Bokförlaget nya Doxa.
- Pontusson, Jonas (1992) At the end of the third road: Swedish social democracy in crisis. *Politics & Society* 20(3): 305-332.
- Pontusson, Jonas (1995) Explaining the decline of European social democracy: The role of structural economic change. *World politics* 47(4): 495-533.
- Rickardsson, Jonna (2021) The urban–rural divide in radical right populist support: the role of resident’s characteristics, urbanization trends and public service supply. *The Annals of Regional Science* 67(1): 211-242.
- Rodden, Jonathan (2010) The geographic distribution of political preferences. *Annual Review of Political Science* 13: 321-340.
- Rodden, Jonathan (2019) *Why cities lose: The deep roots of the urban-rural political divide*. Hachette UK.
- Rodríguez-Pose, Andrés (2018) The revenge of the places that don't matter (and what to do about it). *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society* 11(1): 189-209.
- Rokkan, Stein (1967) Geography, religion, and social class: Crosscutting cleavages in Norwegian politics. In: Lipset S and Rokkan S (eds) *Cleavage Structures, Party Systems, and Voter Alignments: An Introduction*. New York: Free Press, pp.379-386.
- Rokkan, Stein (1987) *Stat, nasjon, klasse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Rokkan, Stein and Urwin, Derek W (1983) *Economy, territory, identity: Politics of West European peripheries*. London: Sage Publications.
- Seip, Jens Arup (1963) *Fra embedsmannsstat til ettpartistat og andre essays*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Stein, Jonas (2019) The Striking Similarities between Northern Norway and Northern Sweden. *Arctic Review on Law and Politics* 10: 79-102.

- Stein, Jonas (2023) Blir norsk politikk GAL ? – Norske velgere og partier sett gjennom et europeisk perspektiv. *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift* 39(1).
- Stein, Jonas, Broderstad, Troy Saghaug and Bjørnå, Hilde (2022) Territorial reforms, mobilisation, and political trust: a case study from Norway. *Local Government Studies*. DOI: 10.1080/03003930.2021.2025360. 1-22.
- Stein, Jonas, Buck, Marcus and Bjørnå, Hilde (2021) The centre–periphery dimension and trust in politicians: the case of Norway. *Territory, Politics, Governance* 9(1): 37-55.
- Stein, Jonas, Folkestad, Bjarte, Aars, Jacob and Christensen, Dag Arne (2020) The 2019 local and regional elections in Norway: The periphery strikes again. *Regional & Federal Studies*. DOI: 10.1080/13597566.2020.1840364. 1-13.
- Strebel, Michael A. and Schakel, Arjan H. (2024) When do subnational jurisdictional mergers impact voting? *Political Geography* 108: 103033.
- Sundström, Mikael and Sundström, Malena Rosén (2015) Centerpartiet–samling efter den ideologiska stormen. *Statsvetenskaplig tidsskrift* 117(2).
- Syssner, Josefina (2018) *Mindre många: om anpassning och utveckling i krympande kommuner*. Årsta: Dokument Press.
- Tufte, Geir (2023) Why Active State Measures Have Dominated Regional Policies in Norway by Governments of all Colours: A Historical Review and Comparison with Sweden. *Arctic Review on Law and Politics* 14: 257–276.
- Vedum, Trygve Slagsvold (2015) Sentraliseringen er blåkopi. *Nationen*, 12.08.2015, 18.
- Vennerød, Øyvind and Schjøtt-Pedersen, Karl Eirik (2023) The Impending Population Decline in Northern Norway: Implications and Demographic Challenges. *Arctic Review on Law and Politics* 14: 169–193.
- Ziblatt, Daniel, Hilbig, Hanno and Bischof, Daniel (2020) Wealth of tongues: Why peripheral regions vote for the radical right in Germany.
- Aardal, Bernt (1994) Hva er en politisk skillelinje? En begrepsmessig grenseoppgang. *Tidsskrift for samfunnsforskning* 35(2): 218-249.
- Aardal, Bernt and Bergh, Johannes (2018) The 2017 Norwegian election. *West European Politics* 41(5): 1208-1216.

Appendiks A – Oppslutning venstreradikale partier

Data: SSB for Sosialistisk Venstreparti og SCB for Vänsterpartiet

Appendiks B – Befolkningsendring alle kommuner i Nord-Norge og Nord-Sverige 2014-2023

kname	Region	sweden	Innbyg23	Endring14-23	Prosent
Umeå	Västerbotten	1	133 112	13 660	11,44
Tromsø	Troms	0	77 992	6 402	8,94
Skellefteå	Västerbotten	1	76 219	4 184	5,81
Bodø	Nordland	0	53 259	3 528	7,09
Luleå	Norrbotten	1	79 400	3 489	4,60
Alta	Finnmark	0	21 317	1 495	7,54
Piteå	Norrbotten	1	42 362	903	2,18
Vestvågøy	Nordland	0	11 551	554	5,04
Vågan	Nordland	0	9 736	513	5,56
Harstad - Hárstták	Troms	0	24 903	462	1,89
Vännäs	Västerbotten	1	9 041	448	5,21
Sortland - Suortá	Nordland	0	10 561	432	4,26
Boden	Norrbotten	1	27 960	192	0,69
Målselv	Troms	0	6 782	148	2,23
Herøy (Nordland)	Nordland	0	1 839	106	6,12
Vindeln	Västerbotten	1	5 480	104	1,93
Steigen	Nordland	0	2 665	86	3,33
Leirfjord	Nordland	0	2 270	82	3,75
Hadsel	Nordland	0	8 184	72	0,89
Vefsn	Nordland	0	13 342	56	0,42
Rana	Nordland	0	25 980	37	0,14
Robertsfors	Västerbotten	1	6 746	19	0,28
Fauske - Fuosko	Nordland	0	9 572	16	0,17
Dielddanuorri - Tjeldsund	Troms	0	4 206	-1	-0,02
Vega	Nordland	0	1 219	-4	-0,33
Grane	Nordland	0	1 454	-11	-0,75
Senja	Troms	0	14 851	-12	-0,08
Nordmaling	Västerbotten	1	7 050	-19	-0,27
Sørreisa	Troms	0	3 428	-22	-0,64
Hammerfest - Hámmerfeasta	Finnmark	0	11 310	-28	-0,25
Dønna	Nordland	0	1 391	-29	-2,04
Øksnes	Nordland	0	4 533	-29	-0,64
Lycksele	Västerbotten	1	12 204	-30	-0,25
Loabák - Lavangen	Troms	0	983	-31	-3,06
Bardu	Troms	0	3 949	-36	-0,90
Saltdal	Nordland	0	4 650	-40	-0,85
Vevelstad	Nordland	0	454	-41	-8,28
Gamvik	Finnmark	0	1 054	-44	-4,01
Træna	Nordland	0	444	-45	-9,20

Lurøy	Nordland	0	1 852	-49	-2,58
Unjárga - Nesseby	Finnmark	0	864	-55	-5,98
Gratangen	Troms	0	1 079	-56	-4,93
Bø	Nordland	0	2 584	-58	-2,20
Beiarn	Nordland	0	1 027	-61	-5,61
Hasvik	Finnmark	0	970	-67	-6,46
Balsfjord	Troms	0	5 517	-76	-1,36
Sømna	Nordland	0	1 970	-77	-3,76
Deatnu - Tana	Finnmark	0	2 804	-79	-2,74
Evenes - Evenássi	Nordland	0	1 310	-81	-5,82
Nordreisa - Ráisa - Raisi	Troms	0	4 772	-82	-1,69
Guovdageaidnu - Kautokeino	Finnmark	0	2 847	-84	-2,87
Værøy	Nordland	0	688	-89	-11,45
Båtsfjord	Finnmark	0	2 117	-90	-4,08
Skjervøy	Troms	0	2 790	-91	-3,16
Alstahaug	Nordland	0	7 300	-94	-1,27
Hemnes	Nordland	0	4 459	-94	-2,06
Gildeskål	Nordland	0	1 928	-95	-4,70
Bjurholm	Västerbotten	1	2 351	-96	-3,92
Røst	Nordland	0	469	-97	-17,14
Porsanger - Porsángu - Porsanki	Finnmark	0	3 863	-100	-2,52
Åsele	Västerbotten	1	2 734	-103	-3,63
Storfjord - Omasvuotna - Omasvuono	Troms	0	1 836	-105	-5,41
Brønnøy	Nordland	0	7 787	-110	-1,39
Bindal	Nordland	0	1 391	-112	-7,45
Dyrøy	Troms	0	1 056	-115	-9,82
Lebesby	Finnmark	0	1 226	-115	-8,58
Kvænangen	Troms	0	1 118	-116	-9,40
Nesna	Nordland	0	1 783	-119	-6,26
Måsøy	Finnmark	0	1 119	-122	-9,83
Malå	Västerbotten	1	3 003	-125	-4,00
Moskenes	Nordland	0	979	-129	-11,64
Sørfold	Nordland	0	1 845	-142	-7,15
Flakstad	Nordland	0	1 220	-148	-10,82
Berlevåg	Finnmark	0	908	-149	-14,10
Kárásjohka - Karasjok	Finnmark	0	2 543	-155	-5,74
Ibestad	Troms	0	1 279	-157	-10,93
Karlsøy	Troms	0	2 171	-163	-6,98
Loppa	Finnmark	0	862	-165	-16,07
Rødøy	Nordland	0	1 139	-166	-12,72
Salangen	Troms	0	2 048	-175	-7,87

Sorsele	Västerbotten	1	2 397	-176	-6,84
Vardø	Finnmark	0	1 933	-186	-8,78
Gáivuotna - Kåfjord - Kaivuono	Troms	0	2 000	-221	-9,95
Hattfjelldal	Nordland	0	1 278	-222	-14,80
Sør-Varanger	Finnmark	0	9 850	-240	-2,38
Överkalix	Norrbotten	1	3 172	-241	-7,06
Kvæfjord	Troms	0	2 866	-241	-7,76
Norsjö	Västerbotten	1	3 917	-247	-5,93
Lødingen	Nordland	0	1 985	-263	-11,70
Hamarøy	Nordland	0	2 682	-265	-8,99
Lyngen	Troms	0	2 714	-278	-9,29
Meløy	Nordland	0	6 212	-279	-4,30
Nordkapp	Finnmark	0	2 932	-281	-8,75
Arjeplog	Norrbotten	1	2 618	-291	-10,00
Jokkmokk	Norrbotten	1	4 747	-307	-6,07
Storuman	Västerbotten	1	5 634	-315	-5,30
Älvsbyn	Norrbotten	1	7 812	-343	-4,21
Andøy	Nordland	0	4 577	-416	-8,33
Dorotea	Västerbotten	1	2 349	-416	-15,05
Arvidsjaur	Norrbotten	1	6 078	-416	-6,41
Pajala	Norrbotten	1	5 871	-444	-7,03
Vilhelmina	Västerbotten	1	6 281	-545	-7,98
Haparanda	Norrbotten	1	9 195	-594	-6,07
Vadsø	Finnmark	0	5 593	-630	-10,12
Övertorneå	Norrbotten	1	4 088	-631	-13,37
Narvik	Nordland	0	21 515	-654	-2,95
Kalix	Norrbotten	1	15 588	-729	-4,47
Kiruna	Norrbotten	1	22 424	-830	-3,57
Gällivare	Norrbotten	1	17 338	-914	-5,01

Appendiks C – Modeller med robuste standardfeil

Analyse av forskjeller mellom Norge og Sverige

	Forskjell fra landsgjennomsnittet			
	Sosialdemokratisk	Høyrepopulistisk	Moderate	Senterparti
	(1)	(2)	(3)	(4)
Sverige	6.61*** (1.15)	-2.06*** (.76)	-4.14*** (.59)	-1.38* (.75)
Trend	.02 (.04)	.06*** (.02)	-.02 (.02)	.07** (.03)
Constant	3.18** (1.26)	-2.34*** (.53)	-4.86*** (.63)	-.18 (.81)

Note:

* p<0.1; ** p<0.05; *** p<0.01

Appendiks D – Andel av nasjonal befolkning

